

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं
फैसला

२०७९/०८० सालको निर्णय नं. १९
पुनरावेदन नं. ०७५-RB-०१५०
पुनरावेदन दर्ता मिति:-२०७५।०८।२७
मुद्दा:- आयकर (२०७२/०७३)।

का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ११ थापाथलीस्थित व्यवसायिक कार्यालय रहेको अर्घाखाँची
सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३०००२०९२०८) को तर्फबाट अख्तियार प्राप्त बिनोद
के.सी-----१ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर-----१ } प्रत्यर्थी

शुरू निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरू निर्णय गर्ने कार्यालय: ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरू निर्णय गर्ने अधिकारी: प्रमुख कर प्रशासक श्री बलराम रिज्याल

शुरू कार्यालयको निर्णय मिति: २०७४।०४।०३

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ताहरू श्री रमण कुमार कर्ण,

श्री विशेष थापा र श्री प्रेरणा उप्रेती

प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी र

सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतम

अवलम्बित नजीर: ठूला करदाता कार्यालय विरूद्ध अहिरन्त मल्टी फाइवर्स प्रा.लि.

०६४-CR-०५२९, मुद्दा:-आयकर, फैसला मिति:-२०६८।०५।०६

पुनरावेदक कम्पनीका हकमा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७४।०४।०३ मा भएको कर निर्धारणको निर्णय उपर आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट ६० दिनभित्र निर्णय दिनु पर्नेमा उक्त निर्णय दिएको सूचनाको जानकारी हालसम्म नआएको भनी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम यस न्यायाधिकरणमा पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छ:-

तथ्य खण्ड

१. करदाता श्री अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. ले आ.व. २०७२/०७३ को आफ्नो कारोबारको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार विशेष उद्योगतर्फ रु. ७३,१५,४८,४९३।५९ तथा व्यापारतर्फ रु. १,६५,४७९।०८ करयोग्य आय कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७३।०९।२९ मा आय विवरण पेश गरेको।
२. आ.व. २०७२/०७३ को लागि यस कार्यालयबाट कर परीक्षण गरी करदाताबाट पेश हुन आएका र आय विवरणसाथ संलग्न कागजातहरू, फाटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी सो समेतको आधारमा पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतबाट प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७२/०७३ को लागि आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टि गर्न नपाइने खर्च दावी गरेको तथा आयमा समावेश गर्नुपर्ने रकम समावेश नगरेको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ (६) बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि विशेष उद्योगतर्फ रु.७४,१५,३२,६०८।८३ संशोधित कर योग्य आय तथा व्यापारतर्फ रु. १,६५,४७९।०८ संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) दिन भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७४।०३।२० मा सूचना जारी भएको।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।०३।२०मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७४।०३।२२ मा बुझी लिई सूचनाको जवाफ तोकिएको म्यादभित्र नै पेश गरेको।
४. आ.व.२०७२/०७३को लागि देहाय अनुसार विशेष उद्योगतर्फ रु. ७४,१५,३२,६०८।८३ संशोधित कर योग्य आय तथा व्यापारतर्फ रु. १,६५,४७९।०८ संशोधित करयोग्य आय कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(२) बमोजिम करदातालाई सूचना दिने भनी

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७४।०४।०३ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।

५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७४।०४।०४ मा जारी गरेको आ.व. २०७२/०७३ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी श्री अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि.ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४।०५।३० मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन।
६. शुरू निर्णय उपर आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकिय पुनरावलोकनको निवेदन गरिएकोमा कानूनमा निर्धारण भएको समयभित्र निवेदन उपर निर्णय नभएको।
७. यसमा ठूला करदाता कार्यालयले गरेको निर्णयमा चित्त बुझेन। यस कम्पनीले आधुनिक सिमेन्ट प्रा. लि. र वि.एस. सिमेन्टलाई आ.व. २०७२/०७३ मा विभिन्न मितिमा एडभान्स भुक्तानी गरेको रकम बैकबाट ऋण नलिई आफैले कमाएको नाफाको रकमबाट भुक्तानी गरेको हो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४(१) मा भएको व्यवस्था अनुरूप व्यवसायबाट आय आर्जन हुने कार्यको लागि सृजना भएको ऋण दायित्व अन्तर्गतको सबै व्याज कट्टा गर्न पाइन्छ। यस कम्पनीले खर्च कट्टी दावी गरेको व्याज व्यवसायसंग सम्बन्धित आय आर्जन लागि लिइएको ऋण वापतको व्याज रहेकोले सम्पूर्ण व्याज खर्च मिन्हा हुनु पर्दछ। साथै आ.व. २०७१/७२ को संशोधित कर निर्धारण गर्ने क्रममा विगत आ.व. २०६८/०६९ देखि २०७१/०७२ का लागि कायम गरिएको हास आधार विचाराधिन अवस्थामा रहेकोले सो कायम हास आधारलाई यस आय वर्षको शुरू हास आधार कायम गर्न मिल्दैन। बढी हास कट्टी दावी गरेको रकमलाई मात्र खर्च कट्टी गर्न नपाउने भनीएको तथा कम दावी गरिएको रकम नघटाइएको हुँदा सो निर्णय एवं आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको पुष्टी हुन्छ। यसरी नै रोड रिपेरिङ्ग बेथरीबाट फेक्ट्री जाने बाटो सार्वजनिक भए तापनि, उक्त बाटोमा पुनरावेदक करदाताको ठूलो फेक्ट्री रहेको र सो बाटो सांघुरो भएको अवस्थामा फेक्ट्रीकै सामान लोड भएका ट्रकहरूलाई आवत जावत गर्न कठिनाई भएको कारण उक्त सडक हामीले मर्मत सम्भार गरेका हौं यस फेक्ट्री व्यवसायिक फेक्ट्री भएकोले र उक्त मर्मत सम्भार ब्यवसायिक प्रायोजनको लागि खर्च गरिएको होइन भन्न मिल्ने अवस्था रहदैन। पुनरावेदक करदाताले सबै कारोबारको सहि विवरण अनुसुची -१३ लगायत कानूनले निर्दिष्ट गरेको सम्पूर्ण बेहोराहरूलाई खुलस्त रुपमा हिसाब किताब मिलान गरेर राखेकोमा ऐ. ऐनको दफा ११९ (क) बमोजिम भनी जरिवाना लगाइएको हुनाले उक्त जरिवाना त्रुटिपूर्ण रहेकोले बिपक्षी कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश र सो सम्बन्धी निर्णय पर्चा बदर गरी पाउ भन्ने समेत बेहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७५।०८।२७मा यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको पुनरावेदन-पत्र।

८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७६।०५।०४ मा भएको आदेश।
९. प्रस्तुत मुद्दामा दुवै तर्फबाट लिखित बहसनोट पेश गर्न लगाउनु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०२।३२ मा भएको आदेश।
१०. मिति २०७९।०२।३२ को आदेशानुसार पुनरावेदकतर्फका विद्वान अधिवक्ता श्री प्रेरणा उप्रेतीले मिति २०७९।०३।१३ मा र प्रत्यथीतर्फका विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतमले मिति २०७९।०३।१९ मा पेश गर्नु भएको लिखित बहसनोट।

ठहर खण्ड

११. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी निणयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि.का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताहरू श्री रमणकुमार कर्ण, श्री विशेष थापा र श्री प्रेरणा उप्रेतीले ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको नहुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने समेत तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौँका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी र सहायक न्यायाधिवक्ता श्री विमला गौतमले करदाताको हकमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश कानूनसम्मत नै रहेको देखिँदा सदर गरी पाउँ भन्नेसमेत वेहोराको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।
१२. पुनरावेदक करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवैतर्फबाट प्रस्तुत लिखित बहस नोट र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१३. सर्व प्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नु पर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) (क) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिँदैन भन्ने प्रश्न तर्फ विचार गर्नुपर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को (१) मा "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने" कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड "(क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास

प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिएको कार्यालयमा" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम धरौटी राखेको सम्बन्धमा करदाताले पुनरावेदन पत्रको प्रकरण नं. ७ मा अविवादित कर रू. ४४,७४,१२३।९७ विवादित रकम रू १,१४,३१,०३१।९५ को आधा जम्मा रू ५७,१५,५१६।- गरी जम्मा रू १,०९,८९,६४०।-दाखिला गर्नुपर्नेमा प्रशासकिय पुनरावलोकन गर्दा एक तिहाई धरौटी राख्नु पर्नेमा सो अनुसार रू. ८२,८५,५००।-धरौटी बापतको रकम बैंक दाखिला गरेको हुदाँ नपुग रू. २६,५०,०००।- दाखिला गरेको भनी वेहोरा लेखी भौचरको प्रति समेत संलग्न गरेको देखियो। यसबाट प्रस्तुत मुद्दामा विवादित रकमको पचास प्रतिशत भन्दा बढी रकम करदाताले जम्मा गरेको स्पष्ट देखिन्छ। यसरी रकम जम्मा गर्दा धरौटी खातामा जम्मा नगरी राजस्व खातामा जम्मा भएको कारणले मात्र करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) को परिपालना नगरेको भन्नु न्यायोचित हुने देखिएन।

१४. अब पुनरावेदक करदाताले लिएको पुनरावेदन जिकिरतर्फ दृष्टिगत गर्दा पहिलो जिकिर व्याज खर्च कट्टि अमान्य गरेको विषयमा रहेको पाइयो। करदाताले आधुनिक सिमेन्ट प्रा.लि.लाई विभिन्न Advance भुक्तानी गरेको रकम बैंकबाट ऋण नलिई कम्पनीले कमाएको नाफाको रकमबाट भुक्तानी गरेको खर्च हुँदा उक्त आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ सँग सम्बन्धित रहेकोले उक्त खर्च कट्टी हुनुपर्ने मागदावी लिएको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश हेर्दा ऋण स्रोतमा समेत आधारित रहेको प्रस्तुत करदाताले अर्को कम्पनीलाई निव्याजी रूपमा Advance दिनुको व्यवसायिक प्रयोजन पुष्टि हुन नसकेको हुँदा करदाताले बैंक तथा वित्तीय सस्थाहरुबाट लिएको उक्त रकम बराबरको ऋण व्यवसायिक प्रयोजनको निमित्त प्रयोग भएको नदेखिएकोले करदाताको ऋणमा तिरेको औषत वार्षिक व्याजदर ६.२७ प्रतिशत प्रयोग अवधिको आधारमा गणना गर्दा हुने व्याज रकम रू. ५६,२७५।४० लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ अनुसार व्याज खर्चको रूपमा कट्टि गर्न नमिल्ने बेहारा उल्लेख गरिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ (१) मा "कुनै ब्यक्तिले कुनै आय बर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यक्तिको व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यका लागि सिर्जना भएको देहायको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो वर्षमा लागेका सबै व्याज कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले आ.व. २०७२/०७३ मा देखाएको ऋण दायित्वको सम्बन्धमा उक्त कानून बमोजिमको शर्त पूरा भएको देखिदैन। यस्तै प्रश्न समावेश रहेको ठूला करदाता कार्यालय विरूद्ध अहिरन्त मलिट फाइवर्स लि. भएको आयकर मुद्दामा श्री सर्वोच्च अदालतबाट "आफ्नो व्यवसाय संचालन गर्न आफूसँग नगद रकम अपुग भएको भन्ने आधारमा ऋण लिने, यस्तो ऋणको व्याज खर्च कट्टा गर्ने तर यसरी ऋण लिने करदाता व्यक्तिले अन्य

व्यक्तिलाई दिएको सापटी वा ऋणको रकममा लाग्न सक्ने ब्याज आयमा समावेश गर्ने वा निर्व्याजी सापटीको रकमलाई जम्मा ऋण रकमबाट नघटाउने हो भने यसबाट उक्त ऐनको दफा १४ को व्यवस्थाको दुरुपयोग हुनाको साथै कर दायित्व कम गर्ने वा कर दायित्व छुल्ने संयन्त्रको रूपमा उक्त दफा १४ को व्यवस्था प्रयोग हुन सक्छ^१ भनी व्याख्या भएको पाईन्छ। त्यसैले उक्त व्याख्या समेतको रोहमा हेर्दा करदाताले आधुनिक सिमेन्ट प्रा.लि. लाई Advance दिएको रकमको व्यवसायिक प्रयोजन पुष्टि हुन नसकेको भन्ने आधारमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट लिएको ऋणमा तिरेको ब्याज रकम रु.५६,२७५।४० खर्च कट्टि गर्न नमिल्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट भएको निर्णय न्यायोचित नै रहेको देखिन आयो।

१५. त्यसै गरी करदाताले यस आ.व. मा समेत श्री वि.एस.सिमेन्ट इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.लाई रु. ८,४२,३३,८९७।-Advance दिएको देखिन्छ भने विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋण लिई सोको ब्याज खर्च कट्टिको दावी समेत गरेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरले करदाताबाट दावी गरेको रु. ३२,८०,३५२।४५ खर्च कट्टि अमान्य गरे उपर करदाताले पुनरावेदन जिकिर लिएको देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ (१) मा "कुनै ब्यक्तिले कुनै आय बर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यक्तिको व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यका लागि सिर्जना भएको देहायको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो वर्षमा लागेका सबै ब्याज कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले दावी गरेको ऋण दायित्वको सम्बन्धमा उक्त कानून बमोजिमको शर्त पूरा भएको देखिदैन। यसरी एकातर्फ व्यवसायिक प्रयोजन नै नखुलाई विना ब्याज ८,४२,३३,८९७। - वि. एस. सिमेन्टलाई Advance दिने अर्को तर्फ ६.२७ प्रतिशत ब्याजमा ठूलो रकम ऋण समेत लिने करदाताको व्यवहार न्यायोचित नहुनुको साथै उक्त ऋण रकम आय आर्जन हुने कार्यको लागि लिएको पुष्टि समेत नभएकोले श्री सर्वोच्च अदालतबाट भएको प्रकरण नं १४ मा उघृत गरिएको व्याख्याको रोहमा करदाताले दावी गरेको ब्याज रकम रु.३२,८०,३५२।४५ लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ अनुसार ब्याज खर्चको रूपमा कट्टि गर्न नमिल्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट भएको निर्णय मिलेकै देखिन आयो।

१६. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर हास खर्च अमान्य गरेको विषयमा रहेको पाइन्छ। हास खर्च सन्दर्भमा आ.व. २०६८/०६९ मा राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा दिएको पुनरावेदन जिकिरलाई यसको अभिन्न अंग मानी सोही बमोजिम कर निर्धारण गरी पाउँ भन्ने पुनरावेदक करदाताले मागदावी लिएको देखियो। यसमा करदाताको आ.व. २०७१/०७२ सम्मको पूर्ण कर परिक्षण कार्यालयले सम्पन्न गरी आ.व. २०७२/०७३ को लागि हास

^१ पुनरावेदन नं ०६४-CR-०५२९, मुद्दा:-आयकर, आ.व ०५८/०५९, फैसला मिति:-२०६८।०५।०६

आधार तोकिदिई सकेको अवस्थामा करदाताले हास योग्य सम्पत्तीको समूह 'क' मा ५७,२४,३९६।८६ समूह 'ख' मा रु. ६७,४५९।९० र समूह 'ग' मा रु. ८,१९,१३०। - समेत गरी जम्मा रु.६६,१०,९८७।३९ बढी दावी गरेको देखिन्छ। यिनै करदाताले दायर गरेको आ.व. २०७१/०७२ को आयकर मुद्दामा ठूला करदाता कार्यालयले गरेको निर्णय सदर हुने ठहरी आजै यसै इजलासबाट फैसला भइसकेको अवस्था छ। यसरी आ.व. २०७१/०७२ मा कायम हास आधार भन्दा बढी दावी गरेको रकम रु. ६६,१४,९८७।३९ लाई आयकर ऐन,२०५८ को दफा १९(१) अनुसार खर्च कट्टि नपाउने गरी भएको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णयलाई अन्यथा गरि रहनु परेन।

१७. अब मर्मत वापतको खर्च कट्टि पाउने सम्बन्धमा परेको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा, फेक्ट्री जाने बाटो सार्वजनिक भए तापनि त्यस करिडोरमा करदाताको ठूलो फ्याक्ट्री रहेको र आवतजावत गर्न कठिनाई रहेकोले उक्त रोड मर्मत गरेको हुँदा उक्त खर्च उद्योगको लागि आवश्यक भएकोले सो खर्चलाई खर्च कट्टि मान्य हुनुपर्दछ भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ को उपदफा (१) मा "कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीको आय गणना गर्दा सो व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन गर्न सो वर्षमा स्वामित्व भएको वा प्रयोग गरिएको हासयोग्य सम्पत्ति मर्मत वा सुधार गर्दा भएको सबै खर्च कट्टि गर्न पाउने छ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। करदाताले मर्मत गरेको सम्पत्ति करदाताको स्वामित्वमा रहेको वा करदाताले प्रयोग गरेको हास योग्य सम्पत्ति नभई सार्वजनिक बाटो रहेको देखिँदा त्यस्तो खर्चको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६(१) आकर्षित हुन र दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टि दिन मिल्ने नदेखिँदा करदाताको यो शिर्षकको पुनरावेदन जिकिरसँग समेत सहमत हुन सकिएन।
१८. अन्तिममा, आयकर ऐन,२०५८ को दफा ११९क. बमोजिम जरिवाना लगाउनु नपर्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिरतर्फ दृष्टिगत गर्दा, करदाताले अनुसूचीमा आफ्नो कारोबारको सम्पूर्ण विवरण पुष्टि गरेको हुनाले दफा ११९क. अनुसारको रु.५,०००।- जरिवाना लगाउन मिल्दैन भन्ने पुनरावेदन दावी लिएको देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११९क. मा "यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था गरिएकोमा बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको कुनै व्यवस्थाको पालना नगर्ने व्यक्तिलाई पाँच हजार रूपैयाँदेखि पच्चीस हजार रूपैयाँसम्म शुल्क लाग्नेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखियो। करदाताले आ.व. २०७२/०७३ को सबै कारोबारहरूको सही विवरण अनुसूची १३ मा प्रविष्ट गरेको नदेखिएको आधारमा ठूला करदाता कार्यालयले आयकर ऐन,२०५८ को दफा ११९क. बमोजिम न्यूनतम रु. ५,०००।- शुल्क लगाउने गरी गरेको निर्णय न्यायोचित नै देखिँदा उक्त निर्णय बदर गर्नुपर्ने अवस्था देखिएन।
१९. अतः माथि उल्लिखित तथ्य, आधार एवं कारण समेतबाट करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३००२०२९०८) को आ.व. २०७२/०७३ को संशोधित कर निर्धारण

गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति २०७४।०४।०३ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

- 1= फैसलाको प्रतिलिपी साथै राखी फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिल कार्यालय काठमाडौंलाई दिनु।
- 2= प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
- 3= सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
- 4= प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरू मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईंको फरक राय

- १) यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरका प्रमुख कर प्रशासक श्री बलराम रिज्यालबाट भएको मिति २०७४।०४।०३ को निर्णय उपर चित्त नबुझि प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७४।०५।३० मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट ६० दिन भित्र निर्णय नभएकोले शुरू निर्णय उपर चित्त नबुझी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.१,१४,३१,०३०।८६ को पचास प्रतिशतले हुने पुनरावेदन धरौटी रु.५७,१५,५१५।४३ दाखिल नगरेको अवस्थामा पनि धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७५।०८।२७ मा पुनरावेदन दर्ता भएको पाइयो।
- २) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र

न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ। ४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो। न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो। करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ। न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो। प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ। ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ। यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन। प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेविट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको

कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो।

- ३) यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नुपर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९, बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकुल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो।

- ४) प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनी प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता श्री प्रेरणा उप्रेतीबाट निर्धारित करको तोकिए अनुसारको रकम अग्रिम दाखिला भएकोले सोको आधारमा पुनरावेदन दर्ता भएको हो भन्ने जिकिर सहितको बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो।

- ५) करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लगन कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लगन प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो।
- ६) मिसिल सम्लगन प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिएबमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७४।०५।३० मा निवेदन दिँदा विवादरहित कर रु.१४,६३,५१,०६९।- र विवादित कर रु.१,१४,३१,०३०।८६ को ३३ प्रतिशतले हुने रु.३७,७२,२४०।१८ समेत रु.१५,०१,२३,३०९।१८ दाखिला गर्नु पर्नेमा अग्रिम दाखिला भएको रु.१४,१८,७६,९४५।०३ र भौचर नं. ०३५२६१९२ मिति २०७४।०५।२६ मा राजस्व शिर्षक नं.१११२३ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर -प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी) मा दाखिला भएको रु.८२,८५,०००।- समेत जम्मा रु.१५,०१,६१,९४५।०३ चलानी नं. ८२ मिति २०७४।०४।०४ को अप्रमाणित फोटोकपी सूचनापत्र र भौचरबाट देखिएको छ। ऐ. ऐनको दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) अनुसार राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने विवादित करको पचास प्रतिशतले हुने रु.५७,१५,५१५।४३ धरौटी प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७४।०५।३० पश्चात भौचर नं. ०६६०६५०१ मिति २०७५।०६।२८ राजस्व शिर्षक नं.१११२३ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर -प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको, पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व रु.२६,५०,०००।- गणना गर्दा पनि धरौटी रु.३०,६५,५१५।४३ नपुग भएको देखिन आयो।
- ७) राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरुमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिएन। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफटवेयर प्रणाली

आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनी पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनी गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

- ८) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउनु र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।
- ९) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउनु भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा “राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाऊँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९

को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ" भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ" भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०) यसैगरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐ ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि बढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११) सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको

सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनीएको छ।

१२) उल्लिखित सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) र माथि उल्लिखित रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा भएको फैसलाका आधारमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए बमोजिमको रकम दाखिला गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावेदन लाग्ने र राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी जम्मा गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णयको विरुद्धमा राजस्व न्यायाधिकरणमा मुद्दा लाग्ने व्यवस्था भएकोले ऐनमा स्पष्ट रूपमा तोकिएको र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसलामा उल्लेख भए अनुसार नै प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन कर रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न धरौटी रकम दाखिला भएको प्रमाण संलग्न गराएर मात्र दर्ता प्रकृया अगाडि बढाउनु पर्ने देखिन्छ।

१३) प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरूमा उल्लेख

भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.५७,१५,५१५।४३ धरौटी दाखिला नभएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१४) सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहाय बमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.१,१४,३१,०३०।८६ को पचास प्रतिशतले हुने पुनरावेदन धरौटी रु.५७,१५,५१५।४३ दाखिला गर्नु पर्नेमा भौचर नं.०३५२६१९२ मिति २०७५।०६।२८ मा राजस्व शिर्षक नं.१११२३ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर -प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी) मा दाखिला भएको रु.२६,५०,०००।- लाई धरौटी भनेको रकम घटाउँदा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा अनिवार्य रूपमा दाखिल गर्नु पर्ने धरौटी रु.३०,६५,५१५।४३ नपुग देखिएकोले पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सक्कल बैक भौचर वा निस्सा १५ दिन भित्र पुनरावेदकलाई दाखिल गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै माननीय अध्यक्ष र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.५७,१५,५१५।४३ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको प्रस्तुत मुद्दामा गरिएको फैसलाको राय ठहरमा सहमत हुन सकिएन।

१५) अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं.०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नु पर्ने औचित्य नै नभएकोले प्रस्तुत मुद्दामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट "करदाता अर्घाखाँची सिमेन्ट प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं. ३००२०२९०८) को आ.व. २०७२/०७३ को संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट मिति २०७४।०४।०३ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ" भनी भएको फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१६) आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिएबमोजिम प्रशासकीय

पुनरावलोकनको लागि मिति २०७४।०५।३० मा निवेदन दिँदा विवादरहित कर रु.१४,६३,५१,०६९।- र विवादित कर रु.१,१४,३१,०३०।८६ को ३३ प्रतिशतले हुने रु.३७,७२,२४०।१८ समेत रु.१५,०१,२३,३०९।१८ दाखिला गर्नु पर्नेमा अग्रिम दाखिला भएको रु.१४,१८,७६,९४५।०३ र भौचर नं. ०३५२६१९२ मिति २०७४।०५।२६ मा राजस्व शिर्षक नं.१११२३ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर -प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी) मा दाखिला भएको रु.८२,८५,०००।- समेत जम्मा रु.१५,०१,६१,९४५।०३ चलानी नं. ८२ मिति २०७४।०४।०४ को अप्रमाणित फोटोकपी सूचनापत्र र भौचरबाट देखिएको छ। ऐ. ऐनको दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) अनुसार राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्ने पर्ने विवादित करको पचास प्रतिशतले हुने रु.५७,१५,५१५।४३ धरौटी प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७४।०५।३० पश्चात भौचर नं. ०६६०६५०१ मिति २०७५।०६।२८ राजस्व शिर्षक नं.१११२३ (निकायको मुनाफामा लाग्ने कर -प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी) बाट सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भएको, पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व रु.२६,५०,०००।- गणना गर्दा पनि नपुग भएको रु.३०,६५,५१५।४३ दाखिल नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदन राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन।

(पुष्पप्रसाद गुरागाईं)

लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्ने:-

इजलास अधिकृत:- सरिता रिजाल

कम्प्यूटर टाइप:- प्रदिप तिवारी

फैसला मिति:- २०७९।०४।२२।१

प्रमाणीकरण गर्ने लेखा सदस्य

फैसला प्रमाणीकरण मिति:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप